

Sosiaali- ja terveystoimen
Kaupunginhallitus

§ 63
§ 229

26.09.2017
23.10.2017

Kaupungin ruokapalveluiden aseman arviointi sote-uudistuksessa

277/05.00/2017

SOTEV 26.09.2017 § 63

Lisätiedot:

vanhuspalvelupäällikkö Anja Kahanpää, puh. 050 594 1549
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Sosiaali- ja terveystoimen palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta maakunnille tiedossa olevan aikataulun mukaisesti 1.1.2020. Hallituksen linjausten mukaisesti kunnat eivät voi tämän ajankohdan jälkeen tuottaa itse sosiaali- ja terveystoimen palveluita. Uudistuksen yhteydessä maakunnan palvelukseen siirtyy myös kuntien tukitehtäviä hoitava henkilökunta, jonka tosiasiallisista tehtävistä vähintään puolet palvelee sosiaali- ja terveydenhuoltoa.

Inspira Oy on kaupungin toimeksiannosta laatinut liitteenä olevan selvityksen, jossa arvioidaan kaupungin ruokapalvelujen toimintaedellytyksiä sote-palvelujen tuotannon eri toimintamallivaihtoehtoissa sekä ruokapalvelujen edellytyksiä tarjota palveluita maakunnan Kauniaisissa sijaitseville yksiköille sote-uudistuksen jälkeen.

Asia saatetaan sosiaali- ja terveystoimen käsittelyyn sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen näkökulmasta. Selvityksen käsittelyssä on myös huomattava, että hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen valinnanvapaudesta on uudelleen valmisteltavana, joten lain sisällöstä ei ole lopullista tietoa. Myöskään muita lakipakettiin kuuluvia lakeja, kuten sote-järjestämislaki, ei ole toistaiseksi vahvistettu.

Kauniaisten ruokapalvelut kuuluvat kaupunginkanslian alaisuuteen ja toiminnan liikevaihto on noin 1,8 miljoonaa euroa. Tästä noin 460 000 euroa, eli 25 % kohdistuu sosiaali- ja terveystoimen sektorille (v. 2016). Ruokapalveluissa työskentelee yhteensä 22 henkilöä, joista viiden työpanos kohdentuu pääasiassa sosiaali- ja terveystoimen palveluihin. Aterioita tarjotaan sosiaali- ja terveystoimen yksiköistä ympärivuorokautisessa hoidossa, kotihoidon tukipalveluna (kotiinkuljetus) sekä Villa Bredan palvelukeskuksessa. Näistä Villa Bredan palvelukeskuksessa aterioita on myyty ns. ulkoisena myyntinä ilman sosiaalihuollon asiakkuutta.

Inspira Oy:n laatimassa selvityksessä todetaan, että kuntalain 126 §:n nojalla kunnan toiminta kilpailuilla markkinoilla tulee tapahtua osakeyhtiömuodossa. Hankintalain mukaan taas kunnallinen sidosyhteistyö

(esimerkiksi kunnan omistama yhtiö) voi myydä enintään 5% ja enintään 500 000 euron osuudella liiketoiminnastaan muille kuin kyseiseen yksikköön määräysvaltaa käyttäville toimijoille, jotta yhtiön sidosyksikköasema ja sen myötä tuleva mahdollisuus olla kilpailuttamatta kyseistä hankintaa säilyy. Myös tulevasta sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön yhtiöittämisvelvoitteesta johtuen on todennäköistä, että sote-tukipalveluita tuottavan yksikön tulee olla yhtiöitetty. Edellä mainitusta johtuen jatkaminen nykyisellä toimintamallilla, jossa koko ruokapalvelutoiminta on kaupungin omaa tuotantoa, ei ole mahdollista.

Sosiaali- ja terveystoimen näkökulmasta asiassa keskeistä on tarjottavan ruoan hinta, laatu sekä toimitusvarmuus. Lisäksi voidaan todeta, että kuntalain 126§:n mukaisesti ruoan myynti markkinoille (esimerkiksi Villa Bredan palvelukeskuksen ateriat) tulee toteuttaa markkinaehtoisesti, eli käytännössä toiminta yhtiöittämällä tai ulkoistamalla. Toisin kuin liitteenä olevassa selvityksessä sivulla 6 todetaan, terveyskeskuksen mahdollisella ulkoistamisella ei ole juuri vaikutusta ruokapalvelujen asemaan sikäli, että kaupungin terveystoimen palvelut eivät työpaikkaruokailun lisäksi tarjoa aterioita.

Keväällä 2018 toimintansa aloittavan Villa Bredan palvelukeskuksen palvelukuvauksessa todetaan seuraavaa: Villa Bredassa toimii valmistuskeittiö, joka tuottaa aterioita lounasravintolan asiakkaille, Villa Bredassa toimivan tehostetun palveluyksikön asukkaille, kotihoidon asiakkaille sekä hoivakoti Apollon asukkaille ja terveysaseman sekä Villa Bredan henkilökunnalle.

Villa Bredan valmistuskeittiö valmistaa kotihoidon asiakkaille kotiin toimitettavia kotipalveluaterioita. Ateriat ovat asiakaskohtaisia aterioita, joissa on huomioitu asiakkaan mahdolliset erityisruokavaliot ja rakennemuunnokset. Kotiin toimitettavat ateriat ovat kylmiä/lämpimiä ja halutessaan asiakas voi tilata perjantain toimituksessa ateriat myös viikonloppua varten.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ei, edellä mainitut pakottavat reunaehdot huomioiden tässä vaiheessa katso olevan tarvetta esittää ruokapalvelujen tuotantoon nykyisestä poikkeavaa järjestelyä. Keskeistä on nykyisen, korkean palvelutason säilyttäminen kohtuullisilla kustannuksilla. Valiokunta esittää, että KH pyytää kiinnittämään huomiota päätöstä tehtäessä ennen kaikkea ateriapalvelujen laadullisiin seikkoihin erityisesti vanhuksille ja erityisryhmille tarjottavien aterioiden kohdalla. Esimerkiksi hoivakodissa tarjottu ruoka on olennainen osa asiakkaiden hoivaa ja hyvinvointia. Mahdolliset poikkeamat ruokapalvelun laadussa saattavat aiheuttaa paitsi luonnollisesti haittaa asiakkaiden hyvinvoinnille, myös kaupungin palvelujen maineelle. Erityisesti pidemmällä tähtäimellä Villa Bredan palvelukeskuksen ravintolan aukioloaikoja olisi asiakasnäkökulmasta tarkoituksenmukaista laajentaa myös esimerkiksi viikonlopuille.

Liite: Selvitys ruokapalvelujen asemasta sote-uudistuksessa

Sosiaali- ja terveystoiminta:

Valiokunta päättää esittelyssä mainituin perusteluin todeta KH:lle, ettei valiokunta katso tässä vaiheessa olevan tarkoituksenmukaista muuttaa ruokapalvelujen tuottamistapaa soten yksiköihin.

Päätös:

Valiokunta hyväksyi päätösehdotuksen

KH 23.10.2017 § 229

Lisätiedot:

ruokapalvelupäällikkö Anja Hankala, puh. 050 516 1446
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Vuonna 2016 kaupungin ruokapalveluiden liikevaihto oli n. 2 MEUR., joka jakautui seuraavasti:

Sisäiset ruokapalvelutulot	1 770 000 euroa
Sisäiset tarjoilutilaukset	43 000 euroa
Ruokalippumaksut (kaupungin henkilöstö)	94 000 euroa
Tuotot ulkoisilta asiakkailta	110 000 euroa
Muut tuet ja tuotot	9 000 euroa

Sisäisistä ruokapalvelutuloista noin 460 000 euroa (25 %) kohdistui sosiaali- ja terveystoimelle. Nämä ovat Villa Bredan valmistuskeittiön tuotantovastuulle kuuluvia ateroita.

Tuotot ulkoisilta asiakkailta olivat noin 110 000 euroa, mikä on noin 5,5 % liikevaihdosta. Henkilökuntaruokailusta muodostuvat tulot huomioituna ulkoiset tulot olivat noin 10,2 % liikevaihdosta.

Myynti ulkoisille markkinoille tulee vuonna 2018 kasvamaan, kun Villa Bredan keittiö aloittaa toimintansa: eläkeläisten ruokailut ravintolassa, työpaikkaruokailijat sekä muu ulkoinen myynti; satunnaiset ruokailijat, tilaustarjoilut jne. Myynti markkinoille voi nousta yli 13 %:iin.

Inspira Oy:n selvityksen mukaan sote-uudistuksen jälkeen tulee palvelutoiminnan tapahtua osakeyhtiömuodossa, jotta ruokapalvelut voivat tuottaa palveluita maakunnalle. Inspira Oy:n mukaan palveluiden tuottaminen kilpailuille markkinoille tulee lähtökohtaisesti tapahtua yhtiömuodossa.

Yhtiöittämisvelvoite perustuu kuntalakiin (126 § kunnan toiminta kilpailutilanteessa markkinoilla) ja kilpailulakiin (4a luku: Kilpailun tasapuolisuuden turvaaminen julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välillä).

Uudessa hankintalaissa sidosyksikön markkinoilla toimiminen on rajoitettu

5 %:iin liikevaihdosta ja 500 000 euroon (laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, 15 § hankinnat hankintayksikön sidosyksiköltä). Ruokapalveluilla on markkinoille myyntiä yli 5 % ja 500 000 euroa, eli ruokapalvelut ei voisi siten toimia sidosyksikkönä, vaan kunnan ruokapalvelut tulisi kilpailuttaa. Kauniaisten ruokapalveluiden osalta tämä tarkoittaa Villa Bredan keittiötoiminnan irrottamista ruokapalveluista ja sen yhtiöittämistä tai kilpailuttamista.

Tarkoituksenmukaista olisi aloittaa uuden Villa Bredan keittiötoiminta keväällä 2018 oman henkilökunnan voimin. Lopullinen tarkkaa tietoa ruokailijoiden määrästä, erityisesti ulkopuolisten ruokailijoiden toimesta, ei ole saatavilla ennen toiminnan käynnistymistä. Vaikka palveluasuntojen määrä on tiedossa, niin erityisesti nk. seniorikampusalueelta tulevien ruokailijoiden määrä selviää vasta kokemuksen myötä. Jo osittaisen toimintavuoden tiedot auttavat selvittäessä ja tehtäessä päätöksiä liittyen mahdolliseen yhtiöittämiseen tai ulkoistamiseen. Ajallisestikaan ko. isot muutokset eivät onnistuisi heti toiminnan alkaessa keväällä 2018.

Sote- ja maakuntauudistuksen lait hyväksytään näillä näkymin toukokuussa 2018. Toiminta siirtyy kunnalta maakunnalle 1.1.2020. Vuoden 2018 aikana selvitetään erilaisia yhtiöittämismahdollisuuksia ja vaihtoehtoja Villa Bredan keittiötoiminnan jatkamiselle, huomioiden lakien lopullinen sanamuoto valmistelussa. Toisaalta jatkovalmistelussa huomioidaan myös mahdolliset koko maakunnan tai maakunnan tiettyjä alueita koskevat yhteiset ratkaisut ruokahuollon osalta. Vuoden 2019 alusta kaupunginhallitus voi tehdä päätöksen Villa Bredan keittiötoiminnan mahdollisesta yhtiöittämisestä tai ulkoistamisesta.

KJ:

KH päättää, että uuden Villa Bredan valmistuskeittiö aloittaa toimintansa keväällä 2018 kaupungin oman henkilökunnan voimin. KH valtuuttaa lisäksi virkamiehet kaupunginjohtajan johdolla selvittämään Villa Bredan keittiötoiminnan yhtiöittämistä tai kilpailuttamista sote- ja maakuntauudistuksen lakien mukaisesti vuoden 2018 aikana siten, että asia tuodaan kaupunginhallituksen päätettäväksi alkuvuodesta 2019.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.